

**Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
ЕКОНОМІЧНОЇ ДИНАМІКИ**

**МАТЕРІАЛИ
V Всеукраїнської
науково-практичної інтернет-конференції
молодих учених та студентів**

31 жовтня – 1 листопада 2018 року, м. Умань

**Умань
ВПЦ «Візаві»
2018**

бідності, ніж та, яка існує сьогодні. Проте, якщо зміни будуть запроваджені тільки в пенсійній системі, то виявлені проблеми навряд чи вдасться усунути. Пенсійна реформа має стати складовою частиною комплексної програми економічних і фінансових перетворень.

Список використаних джерел:

1. Городецька Л. О. Реформування пенсійної системи в Україні / Л. О. Городецька // Фінанси України. – 2012. – № 5. – С. 12-13.
2. Каптар Г. Г. Пенсійне забезпечення за віком в умовах пенсійної реформи: сучасний стан та шляхи вдосконалення / Г. Г. Каптар // Форум права. – 2014. – № 4. – С. 167–174.
3. Мамчур В. А. Недержавне пенсійне забезпечення як складова інституціональної системи соціальних гарантій населення / В. А. Мамчур // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. - № 5. – С. 51-68.
4. Гуменюк Алла. Роль недержавних пенсійних фондів на фінансовому ринку в умовах глобалізаційних процесів / Алла Гуменюк, Юлія Мельничук, Оксана Школенко // Сучасна соціально-економічна система: парадигма, завдання і тенденції у 2-х ч. Ч. 1 / Зб. наук. праць / наук. ред. В. С. Лукач. – Ніжин, 2018. – С. 26-28.
5. Чвертко Л. А. Старіння населення як чинник соціально-економічних реформ в Україні / Л. А. Чвертко // Проблеми залучення інвестицій в Україні в сучасних умовах : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції / за ред. Н. П. Резнік. – К.: КиМУ, 2014. – С. 111-113. – Режим доступу: https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/2855/1/starinnia_naselennia.pdf.

Жовтюк Б. Л., магістр

Науковий керівник: Чвертко Л. А. к. е. н., доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ПРОБЛЕМИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах соціально-економічного розвитку країни, коли солідарна пенсійна система неспроможна виконувати покладені на неї завдання в повному обсязі, особливо актуальними є питання диверсифікації механізмів пенсійного забезпечення та формування трирівневої пенсійної системи. При цьому надзвичайно важливу роль у забезпеченні гідного рівня життя людини

після виходу на пенсію відіграє система недержавного пенсійного забезпечення відіграє.

Водночас, незважаючи на законодавче декларування багаторівневої пенсійної системи [2], в Україні реального запровадження недержавного пенсійного страхування не відбулося [1, с. 26]. Через невисокий рівень правової культури українці не приділяють достатньо уваги недержавному пенсійному забезпеченню, традиційно покладаючись на державу. Водночас демографічна статистика вказує на значну проблему, з якою в недалекому майбутньому може стикнутися наше суспільство. Згідно з демографічним прогнозом, на середину 2050 року в кращому випадку кількість населення становитиме 36 158,4 тис. осіб. При цьому за умови працездатного віку 16–59 (для жінок 16–54 р.) на 1000 осіб у працездатному віці припадатиме 727 у непрацездатному [3, с. 108]. Також є велика проблема еміграції молоді як робочої сили, які шукають кращого життя. Це призводить до зменшення надходжень до пенсійного фонду, та, як наслідок, нестачі коштів для виплати пенсій. Зазначене змушує замислитись над альтернативою державному пенсійному забезпеченню та фінансовою спроможністю держави забезпечити належний рівень життя теперішнім і майбутнім пенсіонерам.

В Україні старіння населення поряд з іншими демографічними змінами, пов'язаними з переходом до сучасного типу відтворення, представляють серйозний фінансово-економічний виклик. Прямим наслідком старіння населення є зростання пенсійних витрат, причому не тільки в абсолютних грошових одиницях, а й по відношенню до ВВП [5, с. 111].

Демографічні тенденції, пов'язані з подальшим старінням населення та зростанням демографічного навантаження на населення працездатного віку, є головним чинником запровадження накопичувальної пенсійної системи в Україні. Слід зазначити, що у Європі мають місце ті ж тенденції. Втім громадяни європейських країн вже давно відкривають пенсійні накопичення самостійно. В цих країнах особисті фінансові накопичення належать до сімейної традиції або спадщини, які передаються із покоління в покоління. Тобто тягар відповідальності за гідний рівень матеріального забезпечення людей похилого віку частково перекладається з держави на самих громадян та ринкові інститути, насамперед фінансові.

В Україні практично відсутня культура власних фінансових накопичень. Це пояснюється тим, що протягом майже цілого століття створювався образ радянської людини, яка думає не про себе, а про державу, яка сподівається не на себе, а на державу. На думку фахівців, це є одним з факторів того, що з початку пенсійної реформи, розпочатої в 2004 р., більшість проблем в країні

залишаються невирішеними. Серед них – низький розмір пенсій переважної більшості пенсіонерів і нерівні умови пенсійного забезпечення.

Як показують дослідження, незважаючи на постійне зростання номінального розміру пенсій, розмір пенсій порівняно з економічно розвиненими країнами залишається надто низьким, адже переважна частина цього зростання поглинається інфляцією. Зокрема, у січні 2017 р. середній розмір пенсії становив 1828 грн, що порівняно з 2000 р. номінально у 26,5 рази більше, але з коригуванням на інфляцію реальне зростання ледве сягає 3 разів. У перерахунку за офіційним курсом Національного банку України, розмір пенсії у січні 2017 р. становив 63 євро [4, с. 12].

Низький рівень життя переважної більшості населення та недостатній вплив держави на управління економікою зумовлює посилення процесів соціальної дезінтеграції та становить загрозу національній безпеці країни [5, с. 166]. Великі пенсійні обов'язки не дають змогу економіці йти до цілей розвитку, ставлять перед загрозою виконання державних функцій. Причинами, що зумовлюють ці проблеми, є невеликий практично низький рівень обізнаності населення про пенсійне страхування – внески сплачують тільки 3/4 зайнятих або майже половина населення працездатного віку. Майже одна третя застрахованих осіб вносить пенсійні внески із зарплати, що не перевищує мінімальну. Через високий рівень тінізації зайнятості, доходів, відмови в оформленні працівників на роботу, до пенсійного фонду не надходять кошти, які мали б спрямовуватися на виплату пенсій населенню. Сукупних відрахувань не вистачає для збереження рівня пенсій, її розмір знижується через запізнілу індексацію. Крім того, через політичний популізм призначення та збільшення пенсій здійснюється без визначення джерел їх довгострокового фінансування.

Водночас на розвитку пенсійної системи негативно позначається недостатня диверсифікованість механізмів пенсійного забезпечення. Дотепер в Україні функціонує тільки солідарний рівень пенсійного страхування, тоді як впровадження другого рівня (обов'язкової накопичувальної системи) постійно відкладається. Розвиток добровільного пенсійного забезпечення обмежений нерозвиненістю фондового ринку, малим рівнем доходів і недовірою населення до фінансових інститутів. Теперішня ситуація підводить до висновків, що вже час відмовитися від старих стереотипів мислення і адаптуватися до нової трирівневої пенсійної системи, що ефективно функціонує у багатьох розвинених країнах світу.

Отже, в сучасних умовах зміни в демоекономічних характеристиках населення України суттєво ускладнюють наповнення Пенсійного фонду та фінансування пенсійних виплат на суспільно прийнятому рівні. Це обумовлює необхідність диверсифікації механізмів пенсійного забезпечення в країні,

зокрема, впровадження накопичувальної пенсійної системи. Реалізація поставлених завдань стане можливою лише за умови формування в суспільстві культури власних фінансових накопичень.

Список використаних джерел:

1. Гуменюк А. Роль недержавних пенсійних фондів на фінансовому ринку в умовах глобалізаційних процесів / А. Гуменюк, Ю. Мельничук, О. Школенко // Сучасна соціально-економічна система: парадигма, завдання і тенденції у 2-х ч. Ч. 1 / Зб. наук. праць / наук. ред. В. С. Лукач. – Ніжин, 2018. – С. 26–28.

2. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 року № 1057-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.

3. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. (колектив авторів) / за ред. чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е.М. Лібанової. – К.: Український центр соціальних реформ, 2006. – 138 с.

4. Пенсійна система та пенсійна реформа в Україні [Електронний ресурс] / Л. Ткаченко. – Режим доступу: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/14044.pdf>.

5. Чвертко Л. А. Старіння населення як чинник соціально-економічних реформ в Україні / Л. А. Чвертко // Проблеми залучення інвестицій в Україні в сучасних умовах : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції / за ред. Н. П. Резнік. – К.: КиМУ, 2014. – С. 111-113. – Режим доступу: https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/2855/1/starinnia_naselennia.pdf.

6. Чвертко Л. А. Соціальна дезінтеграція як загроза національній безпеці України / Л.А. Чвертко // Актуальні проблеми розвитку національної економіки: матеріали Інтернет-конференції (22 жовтня 2014) / ред. кол.: Митяй О.В., Кирилюк І. М., Стойка В. О., Коваль І. В. – Умань.: ФОП Жовтий О.О., 2014. – С. 164–166. – Режим доступу: https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/2855/1/starinnia_naselennia.pdf.

Корнієнко Т. О., к. е. н., старший викладач

Кобзін Б. Г., студент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поступовий перехід економіки України на ринкові відносини, спричиняє появу таких проблем, як: ускладнення умов господарювання та зростання